

Hoogbegaafdheid in de opvoeding

4 OKTOBER 2022

Even voorstellen...

Dorien Oskam

Directeur-bestuurder, Auteur

Hanneke Berens

Bestuurder, Auteur, Opleider

Stichting Hart voor IQ

Programma workshop

- ▶ Voorstellen;
- ▶ Kennismaking met HAVIQ;
- ▶ Kennismaking gedachtengoed HAVIQ;
- ▶ Uitwerken verschillende profielen;
- ▶ Uitwisselen ervaringen onderling
- ▶ Gezamenlijke afsluiting.

01

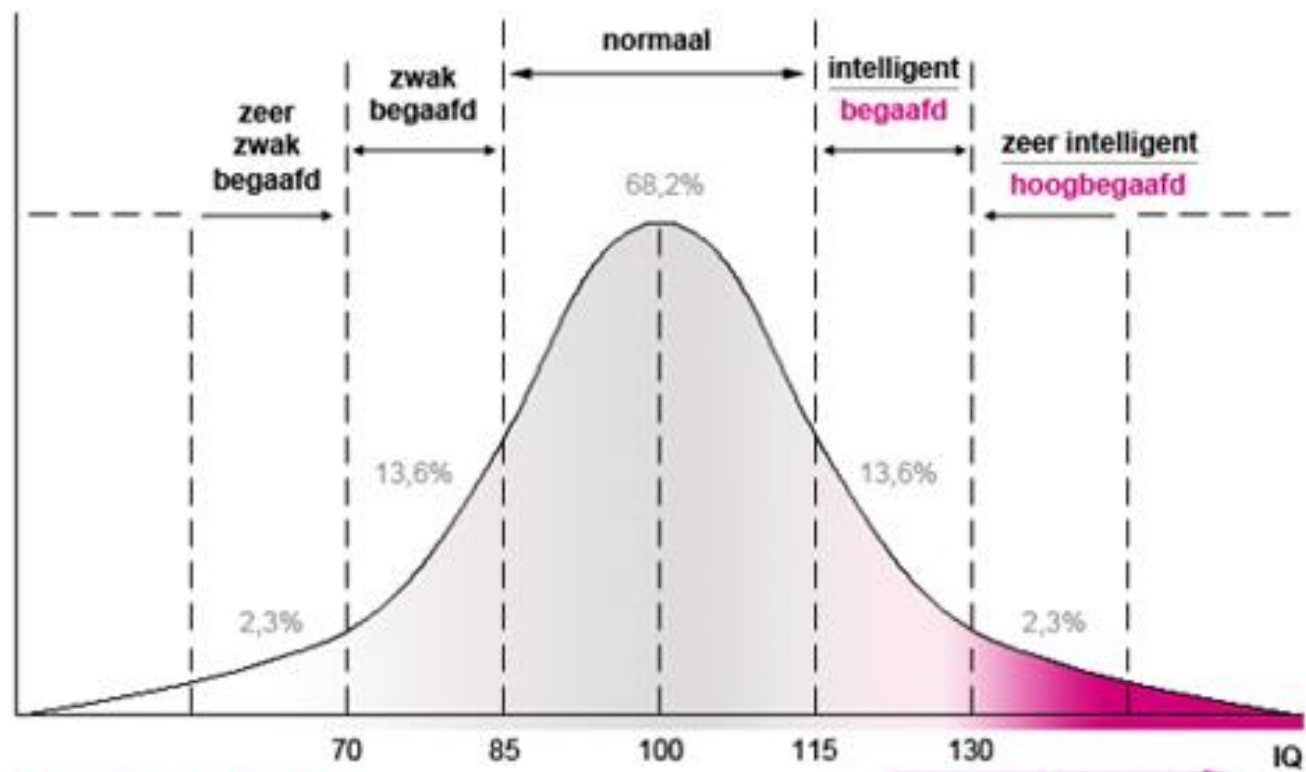
Aanbod van preventief tot curatief;

02

Voor kinderen en jongeren van 3 tot 25 jaar;

03

Voor ouders en professionals uit zorg en onderwijs.

hoogbegaafdheid.slo.nl

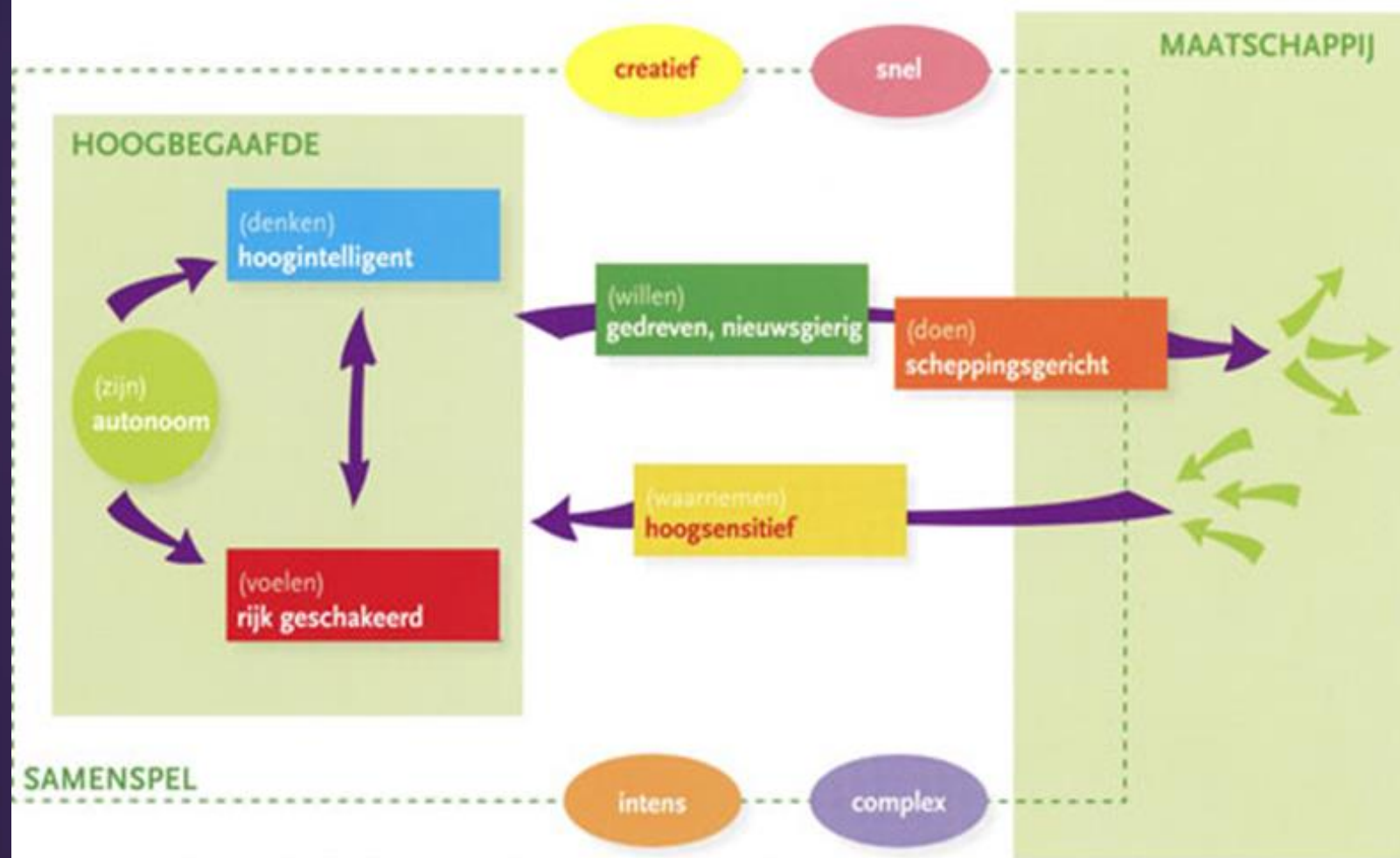
Bron: Informatiepunt Onderwijs, Hoogbegaafdheid en Excellentie

circa 10%: (hoog)begaafd

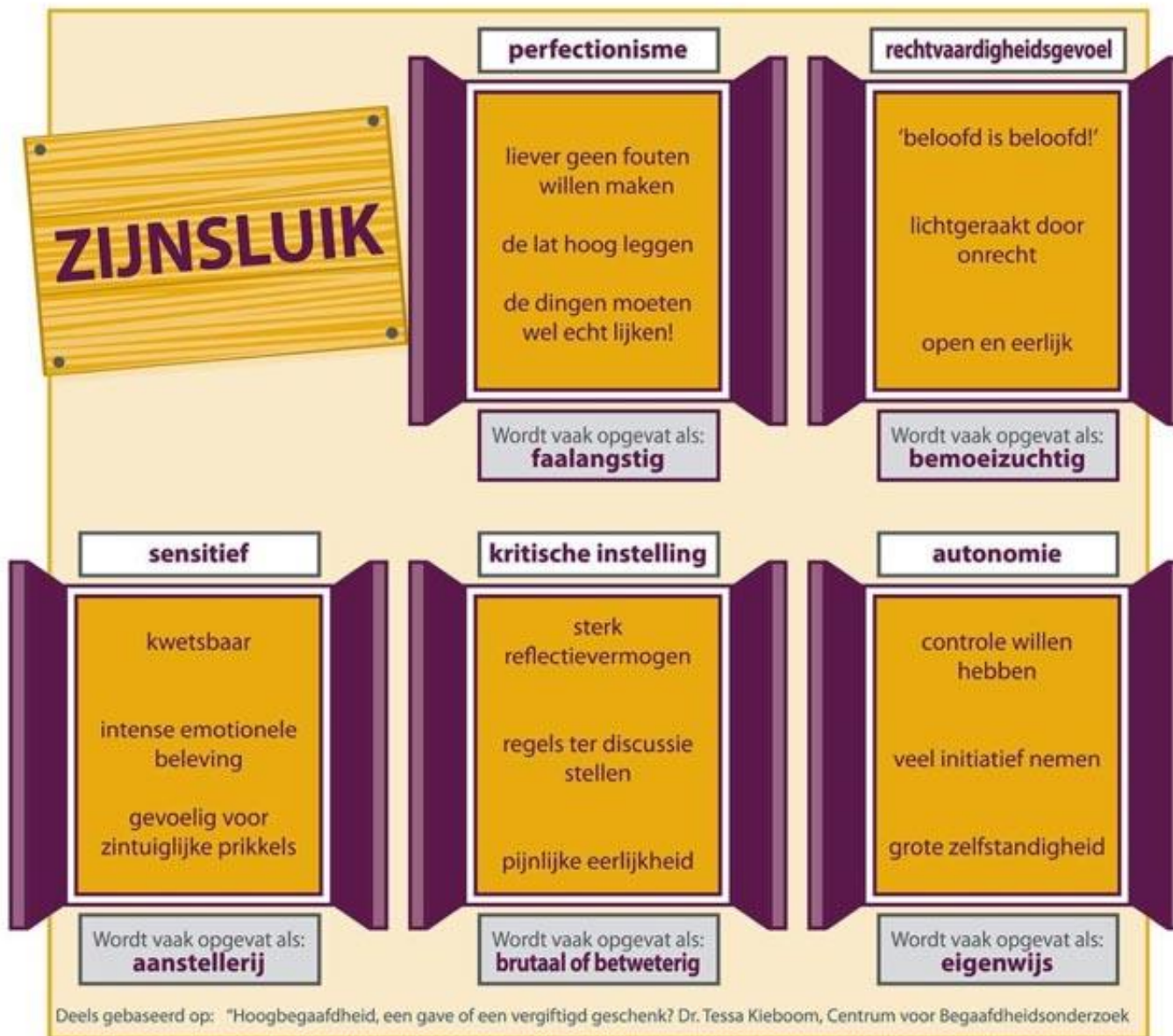
Omschrijving van een hoogbegaafde volgens het Delphi Model:

‘Een hoogbegaafde is een snelle en slimme denker, die complexe zaken aankan. Autonoom, nieuwsgierig en gedreven van aard. Een sensitief en emotioneel mens, intens levend. Hij of zij scheidt plezier in creëren.’

DELPHI-MODEL HOOGBEGAAFDHEID ©

Uit: M.B.G.M. Kooijman - van Thiel (red). *Hoogbegaafd. Dat zie je zól* Over zelfbeeld en imago van hoogbegaafden. OYA Productions, 2008

Ontworpen door: www.illustratieenzo.nl

Naast het cognitieve luik ('denken') ook een zijnsluik ('voelen')...

→ gevoel van 'anders' zijn

Autonomie versus sturing...

Als je anders kijkt, zie je meer

Casus Frank

Frank is een jongen van 11 jaar. Hij zit in groep 8, en gaat hierna door naar het gymnasium. Hij heeft een prettige basisschooltijd tot nu toe achter de rug. Is geliefd in zijn klas door medeleerlingen en de meeste docenten werken graag met hem samen. Hij is behulpzaam, snel, creatief en weet veel situaties met humor luchtig te maken.

Frank heeft zich aangemeld voor de het gymnasium en wil op termijn psychiater worden. Naast zijn successen op school is hij actief bij de korfbal en heeft hij een grote vriendengroep. Tegelijk kent Frank ook momenten van eenzaamheid; hij kan erg somber en stil zijn in de thuissituatie.

1. Zelfsturend autonome jongere

- ▶ Is zelfverzekerd en zelfstandig,
- ▶ Kan omgaan met falen en zoekt uitdagingen op,
- ▶ Is ambitieus en enthousiast,
- ▶ Is intrinsiek gemotiveerd en optimistisch,
- ▶ Weet wat hij/zij wil en komt daar ook voor op/ uit.

Zelfsturende autonome jongere

Aanbevelingen voor de opvoeding:

- ▶ Bied ondersteuning bij het verkennen en verleggen van grenzen,
- ▶ Stimuleer de nieuwe stappen uit de comfortzone,
- ▶ Vergroot de onafhankelijkheid,
- ▶ Help om een steunende vriendengroep te creëren,
- ▶ Stimuleer en geef ruimte aan discussie en begeleidt deze ook.

Casus Ingrid

Ingrid zit in groep 5 van de basisschool. Ze is een rustige, onopvallende leerling die in de klas veel tekent en leest. Ze heeft haar lesprogramma al doorlopen, maar wil niet in een plusklas omdat ze niet wil opvallen.

Op school heeft ze een vaste vriendinnen groep, Ingrid voegt zich in deze groep naar de mening van anderen en volgt die,

Ze haalt goede cijfers en sport regelmatig,

Ingrid lijkt vaak onzichtbaar, zowel op school, als bij haar vriendinnen als thuis. Bij doorvragen voelt ze zich vaak verdrietig zonder dat ze weet hoe dit komt.

2. Aangepast succesvolle jongere

- ▶ Is zeer kritisch op zichzelf, faalangstig en perfectionistisch;
- ▶ Heeft een vaste mindset t.a.v. eigen groei en ontwikkelmogelijkheden;
- ▶ Past zich snel aan, waardoor herkenning van de hoogbegaafdheid lastig is;
- ▶ Kan (sociaal) angstig zijn.

Aangepast succesvolle jongere

Aanbevelingen voor de opvoeding:

- ▶ Daag uit om nieuwe dingen uit te proberen, bijvoorbeeld nieuw eten, nieuwe routes.
- ▶ Creëer bewust ruimte waarin je jongere zelf mag kiezen, in plaats van dit van jou of anderen af te laten hangen.
- ▶ Leef voor hoe je kan loslaten, negatieve gevoelens en gedachten kan toelaten,
- ▶ Laat dagelijks zien dat je ondanks de negatieve zaken ook tevreden kan zijn.

Casus Deniz

Deniz is een jongen van 10 in groep 7 van de basisschool. Hij maakt deel uit van de populaire groep in de klas. Deze groep geeft veel onrust in de lessen, hij wordt regelmatig naar de gang gestuurd.

Deniz scoort goed op de individuele opdrachten, maar haalt met de groepsopdrachten vaak net voldoende/ net onvoldoende.

Hij is regelmatig ziek, met buikpijn en hoofdpijn klachten.

Hij lijkt vaak brutaal te zijn en praat zijn klasgenoten na, maar bij doorvragen blijkt vaak dat hij goed weet wat er speelt en in een 1 op 1 gesprek verandert zijn toon van brutaal naar beleefd.

Thuis vertelt Deniz weinig over school.

3. Onderduikende jongere

- ▶ Heeft ambivalente gevoelens over prestaties;
- ▶ Heeft een verminderd gevoel over zichzelf (eigen identiteit);
- ▶ Wil graag ergens bij horen en zal daarin ver gaan;
- ▶ Voelt zich schuldig of onveilig;
- ▶ Voelt zich onzeker of hij/zij recht heeft op eigen emoties.

Onderduikende jongere

Aanbevelingen voor de opvoeding:

- ▶ Help je jongere om zicht te krijgen op in eigen behoeften en gedachten,
- ▶ Help je jongere om daarop te vertrouwen en keuzes op de baseren,
- ▶ Stimuleer een open en onderzoekende houding, zonder oordeel,
- ▶ Ondersteun het verkennen van talenten en interesses,
- ▶ Help je jongere om rolmodellen te zoeken,
- ▶ Probeer zelf bewust als rolmodel dit bovenstaande voor te leven.

Casus Eliza

Eliza is een jongen van 12, zit in de brugklas van het VWO.

Hij komt regelmatig in conflict op school in de klas, laat dan ongeremd gedrag zien. Zijn mentor noemt dat hij pest en stookt.

Eliza is thuis de oudste. De basisschooltijd verliep voor het gezin vrij rustig, na de basisschool is de sfeer omgeslagen en is het moeilijk om contact met Eliza te maken. Na schooltijd sluit hij zich op in zijn kamer en geeft hij geen reactie als ouders iets vragen.

Hij zoekt de grenzen op, wil zich niet meer houden aan de regels en komt steeds weer opnieuw met de waarom vraag: waarom zou ik dit doen..?

4. Uitdagend creatieve jongere

- ▶ Is assertief;
- ▶ Is creatief in denken en komt met bijzondere oplossingen;
- ▶ Heeft een kritische houding;
- ▶ Kan door de kritische houding op alles en iedereen onvoldoende toekomen aan persoonlijke proces.

Creatief uitdagende jongere

Aanbevelingen voor de opvoeding:

- ▶ Wees als ouders een rots (een plek om op de bouwen, maar ook veilig tegen af te mogen zetten)
- ▶ Zorg goed voor jezelf als ouder om dit te kunnen doen,
- ▶ Help om meer rekening te leren houden met anderen waar dit kan,
- ▶ Zie af en toe irritant gedrag door de vingers, kijk heel selectief op de gerichte doelen.

Casus Floor

Floor is een meisje van 9, ze woont met ouders en jongere zusje. Floor heeft thuis regelmatig emotionele uitbarstingen, waarbij ze niet te kalmeren lijkt. In deze uitbarstingen roept ze regelmatig dat ze niet meer verder wil.

Op school valt Floor niet echt op, ze is snel in haar ontwikkeling en kan goed meekomen. Ze lijkt zich regelmatig te vervelen.

Thuis houdt Floor vaak erg vast aan het bekende, raakt ze in paniek als op maandag geen boontjes op het menu staan maar iets anders en lijkt ze vaak vermoeid.

5. Dubbel bijzondere jongere

- ▶ Laat zowel binnenshuis als buitenshuis gedragsproblemen zien (vaak in sociale situaties);
- ▶ Heeft een uitzonderlijk laag zelfbeeld;
- ▶ Laat in meerdere mate hulpeloosheid zien;
- ▶ Heeft grote verlegenheid met de eigen intelligentie.

Dubbel bijzondere jongere

Aanbevelingen voor de opvoeding:

- ▶ Werk vanuit een twee-sporen beleid, waarin het ondersteunen van de gedragsproblemen er mag zijn, net als de mogelijkheid om op hoge snelheid te kunnen leren,
- ▶ Vertrouw als ouder op jouw aanvoelen van de situatie: blijf zoeken naar een antwoord als je denkt dat er meer speelt,
- ▶ Blijf tegelijk alert op misdiagnoses bij HB,
- ▶ Zorg voor advies en ondersteuning voor jezelf voor het maken van de vertaalslag naar zowel school als hulpverlening.

Casus Esmee

Esmee is een jongere van 14 jaar. Ze is vaak zeer negatief. Ze wil thuis niet helpen, reageert boos als ouders haar iets vragen en gaat voortdurend over grenzen heen. Ze scheldt uit, slaat haar jongere zusje, steelt geld van haar moeder en is hierop niet aan te spreken.

Op school loopt ze volledig vast en is op dit moment geschorst thuis. Ze komt niet meer tot leren en heeft geen contacten met klasgenoten.

Esmee speelt veel online games waarbij ze tot diep in de nacht levendige gesprekken voert met jongeren van over de hele wereld.

Ze heeft moeite met het vasthouden van een dagelijkse routine, leeft op red bull en roze koeken en slaapt zeer weinig.

6. Risico-jongere

- ▶ Vertoont vaak negatief (oppositional en onverantwoord) gedrag;
- ▶ Talenten worden bij hobby's vaak weer even zichtbaar;
- ▶ Is vaak gericht op zichzelf;
- ▶ Toont in gesprekken vaak een wisselende houding van openheid en desinteresse;
- ▶ Zal niet komen opdagen bij afspraken of te laat reageren.

Risico jongere

Aanbevelingen voor de opvoeding:

- ▶ Creëer een vangnet voor jezelf als ouder om de lange termijn inspanning te kunnen blijven leveren en dragen,
- ▶ Blijf in verbinding met je jongere en blijf dichtbij,
- ▶ Geef duidelijk en rustig je grenzen aan,
- ▶ Zorg dat je congruent bent, dus doe wat je zegt en zeg wat je doet,
- ▶ Geef niet op!

hAViQ
WAAR TALENTEN SAMENKOMEN

Profielen van Betts en Neihart

1. Zelfsturende autonome jongere
2. Aangepast succesvolle jongere
3. Onderduikende jongere
4. Dubbel bijzondere jongere
5. Creatief begaafde jongere
6. Risico-jongere

Zelfdeterminatietheorie van Deci en Ryan

- * Autonomie
- * Relatie, sociale verbondenheid
- * Competentiebeleving

De basis in de opvoeding: wees jezelf, wees open en beschikbaar, maak verbinding en toon zoveel mogelijk liefde.

Kijk achter gedrag; hier zitten behoeften achter!

Zet in op een steunnetwerk voor jezelf

Humor helpt vaak

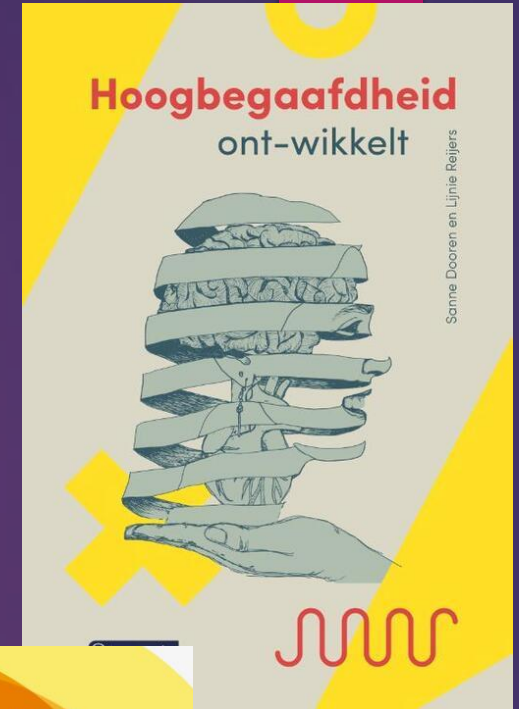
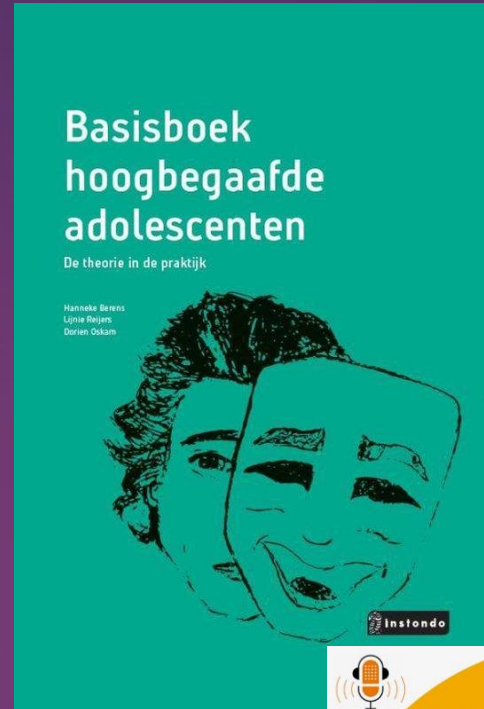

Meer weten?

Basisboek Hoogbegaafde adolescenten
– de theorie in de praktijk

Hoogbegaafdheid ont-wikkelt

Podcasts 'Hoogbegaafd door het leven'

Gezamenlijke brainstorm

- ▶ Ouderontmoetingen,
- ▶ Ga met elkaar in gesprek over de cases die nieuwe inspiratie oproepen of vragen, en deel deze met elkaar.